

Таким чином, вправи, що використовуються на практичних заняттях, мають бути переважно конструктивними, на закріплення вмінь і навичок, корисно пропонувати творчі вправи. Доцільним є виконання не тільки індивідуальних, а й колективних видів роботи – це сприятиме формуванню у студентів навичок взаємо- і самоконтролю. Вибір матеріалів та методів контролю визначається рівнем засвоєння основних питань теми[4].

Література

1. Нетрадиційні форми навчання в сучасній загальноосвітній школі. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/1789> (дата звернення 09.10.20.)
2. Положення про організацію освітнього процесу Кременчуцького медичного фахового коледжу ім. В.І. Литвиненка. URL: <https://k-m-k.com.ua/wp-content/uploads/2020/01/Polozhennya-pro-osvitnij-protses.pdf> (дата звернення 09.10.20.)
3. Михалевич Р.Ф. Анатомія та фізіологія з основами патології в запитаннях і відповідях. К.: Здоров'я. 2001. 176 с.
4. Середа Т.В. Організація контролю знань студентів медичного коледжу з анатомії та фізіології людини. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук. матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. [Глухів, 4-6 груд. 2018 р.]: Глухівський НПУ ім. О.Довженка, 2018. С. 110-122.

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У СТУДЕНТІВ БІОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

*Ткаченко М. В., Коломійчук Т. В.
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова*

В сучасних умовах стрімкого оновлення інформації однією із ключових компетентностей фахівця є здатність до критичного мислення, яка значною мірою обумовлює його конкурентоздатність, вміння працювати зі складними за формою і змістом інформаційними потоками, формулювати проблеми та знаходити шляхи її розв'язання. Тому сьогодні питання розвитку критичного мислення є актуальними, особливо у дидактичній площині.

Проблема розвитку критичного мислення досліджувалась у працях А. Кроуфорда, К. Мередіта, С. Метьюз, М. Ліпмана, В. Погребенника, К. Поппера, Є. Полата, О. Пометун, Д. Стіла, С. Терно, О. Тягло, Д. Халперн та інших. Однак аналіз наукових джерел з цього питання показує, що підходи до розвитку критичного мислення у студентів-біологів недостатньо висвітлено.

Мета роботи полягає у визначенні сутності та характеристик критичного мислення та дидактичних засад його розвитку у студентів-біологів в процесі вивчення навчальних дисциплін.

Сьогодні існує багато різних трактувань критичного мислення. Зокрема, відомий дослідник цього питання М. Ліпман стверджує, що під критичним мисленням слід розглядати майстерне, відповідальне мислення, яке сприяє правильним судженням, оскільки: 1) спирається на критерії; 2) є самокорегуючим 3) враховує контекст (Lipman, 1995) [4, с. 146]. О. Пометун визначає його як окремий тип мислення, який характеризується

активністю, цілеспрямованістю, самостійністю, дисциплінованістю та рефлексивністю [1, с. 146]. Проаналізувавши сучасні твердження щодо критичного мислення, можна зазначити, що вчені акцентують увагу на переліку його характерних рис. До центральних для критичного мислення когнітивних вмінь науковці фактично одноставно відносять аналіз, оцінку і виведення висновків. Більшість дослідників зазначають ще такі його характеристики як інтерпретацію, пояснення і саморегуляцію, яка включає самоконтроль і самовиправлення [3, с. 94]. Ключовим елементом критичного мислення вважається міркування. Крім того, в якості важливого складника виокремлюють емоційно-ціннісний, який описують через такі прояви: прагнення до вдумливого розгляду проблем і явищ, відкритість до думок переживань, аргументів інших, визнання власних помилок, здатність відмовитись від помилкових тверджень, переконань, вірувань, наполегливість у пошуку результату міркувань і відповідальність за цей результат [1, с. 93]; невгамовна допитливість, загостреність думки, ревна відданість правильному мисленню, жага надійної інформації [2, с. 244].

На основі вивчення наукових джерел, нами виділено такі етапи розвитку критичного мислення: залучення та сприйняття інформації з різних джерел, аналіз, синтез, оцінювання отриманої інформації, виокремлення різних точок зору та їх аналіз, висування альтернатив й оцінювати їх, обґрунтування власної позиції, добір аргументів на підтримку обраної позиції, прийняття рішення, яке ґрунтується на доказах.

В якості дидактичної моделі розвитку критичного мислення, було обрано модель інтерактивного навчання, яка складається з трьох фаз (стадій): фаза актуалізації (актуалізація пізнавальних процесів, життєвого досвіду студентів); фаза побудови знань (безпосередня робота з навчальним матеріалом), фаза консолідації (рефлексія отриманої інформації і процесу навчання: узагальнити основні ідеї, виявити особистісне ставлення, оцінити процес навчання) [3, с. 15].

Розглянемо особливості реалізації навчального процесу на засадах зазначеної моделі. Під час проведення лабораторних робіт, зокрема з курсу «Анатомія людини і тварин», на початку занять використовуємо графічний організатор «Знаю – Хочу дізнатись – Дізнався». Він представляє собою карточку з трьох колонок. У першій колонці викладач зазначає основні практичні вміння, які має виявити студент під час роботи, дві інші колонки заповнюються студентом. Перші дві колонки заповнюються на початку заняття, їх аналіз допомагає викладачу оперативно отримувати інформацію про індивідуальну готовність студентів до лабораторного заняття та їх очікування. Остання колонка заповнюється після завершення заняття з метою самоаналізу його результативності студентом. Такий методичний прийом особливо ефективний на першому курсі, оскільки рівень підготовки окремих студентів має значні розбіжності, а також тоді, коли необхідна опора на попередні знання та вміння студентів.

Для порівняння основоположних понять нами використовується діаграма Вена, яку ми застосовуємо двома способами – для контролю знань студентів на занятті або як вид самостійної позааудиторної роботи. Порівняння трьох і більше аспектів фізіологічних процесів здійснюємо, використовуючи методичний прийом «Концептуальна таблиця». У процесі вивчення спецкурсу «Фізіологічні основи когнітивних функцій» приділяємо увагу розвитку умінь аналізувати різні інформаційні джерела з одного і того ж питання, при цьому поступово збільшуємо їхню кількість. Резуль-

тати аналізу студенти фіксують, складаючи матриця ідей. Під час вивчення патофізіології ефективним виявився методичний прийом «Логічне дерево»: центральний стовбур дерева вказував на хворобу, на основних гілках зазначались її причини, а на допоміжних – конкретні симптоми.

Аналіз опитування студентів та виконання ними контрольних завдань, які передбачали вияв вмінь розв'язувати проблеми, засвідчує розвиток у них здатності до аналізу й оцінювання інформації з різних джерел, умінь добирати аргументів на підтримку обраної позиції, аналізувати власну пізнавальну діяльності та її результативність.

Література

1. Пометун О. І. Критичне мислення як педагогічний феномен. *Український педагогічний журнал*. 2018. №2. С.89-97.
2. Тягло О. Досвід засвоєння критичного мислення в українській вищій школі *Філософія освіти*. 2017 №2. С. 240 – 257.
3. Кроуфорд А. Технології розвитку критичного мислення учнів/ Кроуфорд А., Саул В., Метьюз С., Макінстер Д. ; за наук. ред. О. І. Пометун. – К.: Видво «Плеяди», 2006. – 220 с.
4. Lipman M. (1995). Critical thinking – what can it be? In A. Ornstein & L. Behar (Eds.) *Contemporary issues in curriculum*(pp. 145-152). Boston, MA: Allyn & Bacon.

ВПЛИВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ПОЛТАВСЬКОГО ОБЛАСНОГО ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ЦЕНТРУ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ НА ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАНЦІВ ЗАКЛАДУ

Чайка Т.В.

Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді

Одним із завдань сучасної освіти є створення середовища для розвитку всебічно здорової дитини, формування в неї свідомого ставлення до свого життя та здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя. Тому знання основ здорового способу життя стає невід'ємною частиною освітнього процесу в закладах освіти, серед яких стоїть також і Полтавський обласний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.

Напрямок роботи по збереженню здоров'я вихованців набуває особливого значення сьогодні, коли екологічна ситуація в Україні значно погіршилась і стала кризовою. Тому одним з першочергових завдань еколого-натуралістичного центру є формування культури здоров'я, як основи творчої самореалізації вихованців.

Бути здоровим – це природний покликання людини. Сучасне визначення „здоров'я” не обмежується лише медичним підходом (відсутність хвороби), а й характеризується фізичною, психологічною, соціальною гармонією людини, доброзичливим ставленням до людей і оточуючого середовища [1].

Здоров'я – найбільша людська цінність, яку багато людей починають цінувати і берегти, втративши значну частину цього скарбу, відпущеного природою, одна з глобальних проблем, яку потрібно вирішувати не лише лікарям, а й психологам та педагогам.